

**UCHWAŁA NR XXXVI/282/2023
RADY GMINY KOMARÓWKA PODLASKA**

z dnia 9 marca 2023 r.

**w sprawie przyjęcia sprawozdania za lata 2021-2022 z realizacji Gminnego Programu
Opieki nad Zabytkami Gminy Komarówka Podlaska na lata 2021-2024**

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40) w związku z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840), Rada Gminy Komarówka Podlaska uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się sprawozdanie za lata 2021-2022 z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Komarówka Podlaska na lata 2021-2024, stanowiące załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Gminy Komarówka Podlaska

/-/

Joanna Krupska

/dokument podpisany elektronicznie/

Załącznik
do Uchwały Nr XXXVI/282/2023
Rady Gminy Komarówka Podlaska
z dnia 9 marca 2023 r.

Sprawozdanie za lata 2021-2022 z realizacji
Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami
Gminy Komarówka Podlaska na lata 2021-2024

Komarówka Podlaska, marzec 2023

I Podstawa prawna realizacji „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Komarówka Podlaska na lata 2021-2024”

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840) Gmina Komarówka Podlaska posiada opracowany Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2021 - 2024, który został przyjęty *uchwałą Nr XX/160/2021 Rady Gminy Komarówka Podlaska z dnia 10 lutego 2021 roku w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2021 - 2024.*

W myśl art. 87 ust. 5 w/w ustawy Wójt sporządza co dwa lata sprawozdanie z realizacji Programu, które przedstawia Radzie Gminy. Niniejsze sprawozdanie z realizacji „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2021-2024” z lat 2021-2022 stanowi wypełnienie prawnego zobowiązania Wójta.

Podstawowe cele programu opieki nad zabytkami zostały określone w art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zgodnie z tym przepisem program ma na celu, w szczególności:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych nad opieką nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Głównym założeniem Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Komarówka Podlaska jest określenie zasadniczych kierunków działań i zadań inicjowanych, wspieranych lub koordynowanych przez gminę na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami znajdującymi się w granicach gminy. Sformułowanie kilkuletniej strategii opieki nad zabytkami pozwoliło na ukierunkowanie działań gminy w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, zmierzających do zachowania i rewitalizacji zabytkowych obiektów a także, na płaszczyźnie edukacji, rozwijania świadomości w zakresie ochrony zabytków oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego gminy. Ważnym elementem spuścizny kulturowej, będącym źródłem poczucia wspólnoty i ciągłości postaw społecznych jest dziedzictwo kulturowe. Właściwe wykonywanie zadań własnych gminy w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami ma nie tylko znaczenie dla zachowania miejscowego zasobu zabytkowego i utrzymania tożsamości kulturowej gminy, ale może także wpłynąć pozytywnie na rozwój lokalny poprzez wzrost ruchu turystycznego, a w konsekwencji rozwój gospodarczy i tworzenie nowych miejsc pracy.

W „Programie Opieki Nad Zabytkami Gminy Komarówka Podlaska na lata 2021 – 2024”, przy określaniu działań priorytetowych uwzględniono cele wymienione w art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wnioski wynikające z diagnozy stanu dziedzictwa kulturowego oraz oceny opracowań strategicznych gminy. Program jest dokumentem uzupełniającym w stosunku do innych aktów planowania w gminie, takich jak miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego czy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

II Zakres realizacji „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Komarówka Podlaska na lata 2021-2024”

Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Komarówka Podlaska określa trzy kluczowe priorytety programu:

PRIORYTET I: Ochrona i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego gminy jako potencjalnego czynnika rozwoju społeczno - gospodarczego gminy

PRIORYTET II: Ochrona krajobrazu kulturowego gminy

PRIORYTET III: Promocja w zakresie spuścizny kulturowej jako czynnika współtworzącego lokalną tożsamość kulturową mieszkańców i budującego zewnętrzny wizerunek gminy.

PRIORYTET I:

Ochrona i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego gminy jako potencjalnego czynnika rozwoju społeczno - gospodarczego gminy

1. Kierunek działań: Poprawa stanu zachowania zabytków

1.1. Remont i adaptacja na Izbę Pamięci wpisanego do rejestru zabytków budynku dawnej organistówki w zespole kościelnym w Komarówce Podlaskiej.

1.2. Modernizacja ujętego w gminnej ewidencji zabytków budynku Gminnego Centrum Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej w Komarówce Podlaskiej.

W okresie trwania programu pozyskano środki, wyremontowano i oddano do użytku dwa budynki wpisane do gminnej ewidencji zabytków. Zadanie realizowane w ramach Osi Priorytetowej 7 - Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego, Działania 7.1 - Dziedzictwo kulturowe i naturalne – Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020. Zadanie współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Całkowita wartość projektu według umowy wyniosła **1 396 547,08 zł**, wydatki kwalifikowalne **1 138 396,00 zł**. Wartość dofinansowania projektu wynosiła **95%**.

Projekt zakładał zakup wyposażenia do budynku byłej „organistówki”, a także zakup wyposażenia do Gminnego Centrum Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej oraz kompleksowy remont zabytkowego budynku byłej organistówki w Komarówce Podlaskiej będącej

własnością Parafii, celem utworzenia w niej izby pamięci z elementami interaktywnej ekspozycji, a także remont budynku GCK i GBP.

Zakres robót w budynku byłej „organistówki” obejmował: wykonanie robót rozbiórkowych i demontażowych; wymianę stolarki okiennej; wykonanie prac dekarских; wykonanie robót wewnętrznych stolarki drzwiowej, tynków, podłóg i posadzek, prac murarskich i malarskich; wykonanie robót zewnętrznych, uzupełnienie brakujących elementów ścian, wykonanie schodów wraz z podjazdem dla niepełnosprawnych, remont i konserwacja ceglanych ścian zewnętrznych; wykonanie opaski wokół budynku; wykonanie zagospodarowania działki; wykonanie instalacji CO, wodociągowej, kanalizacyjnej, wentylacyjnej; wykonanie instalacji elektrycznej; budowa zewnętrznej doziemnej instalacji gazowej wraz ze zbiornikiem na gaz.

Natomiast prace przy budynku Gminnego Centrum Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej obejmowały remont budynku wraz z montażem instalacji fotowoltaicznej o mocy 5,12 kW na dachu budynku, demontaż opraw oświetleniowych, wykonanie instalacji elektrycznej, wymiana opraw oświetleniowych na oświetlenie LED, instalacja połączeń wyrównawczych, roboty budowlane odtworzeniowe w tym: tynki wewnętrzne, gładź, gruntowanie oraz malowanie.

1.3. Podejmowanie działań w celu uregulowania kwestii własnościowych założenia pałacowo-ogrodowego w Przegalinach Dużych

Sprawa w Sądzie o stwierdzenie własności obiektu.

1.4. Podejmowanie działań w celu znalezienia nowego użytkownika dla zespołu pałacowo-ogrodowego w Żeliźnie lub nowej funkcji umożliwiającej adaptację obiektu na cele gminne z wprowadzeniem funkcji nienaruszającej zabytkowy charakter obiektu.

Wykonano dokumentację w celu adaptacji obiektu.

1.5. Monitorowanie stanu zachowania cmentarza wojennego w Wólce Komarowskiej.

Gmina oznakowała cmentarz poprzez umieszczenie tablicy informacyjnej.

1.6. Monitorowanie stanu zachowania obiektów zabytkowych stanowiących własność gminy – przeglądy stanu technicznego obiektów.

Obiekty zabytkowe monitorowane są na bieżąco, prace remontowe i zabezpieczające wykonywane są doraźnie oraz w miarę możliwości finansowych Gminy Komarówka Podlaska.

1.7. Prowadzenie bieżących prac remontowych i porządkowych przy obiektach zabytkowych stanowiących własność gminy.

Na bieżąco prowadzone są prace związane z pielęgnacją i rewaloryzacją zieleni zabytkowej. W latach 2021-2022 Gmina Komarówka Podlaska ze środków własnych przeprowadziła prace rewaloryzacyjne w alei lipowej założenia pałacowo-ogrodowego w Przegalinach Dużych. Dokonano prace redukcyjne i pielęgnacyjne w koronach drzew, wykonano wycinki drzew i zrębkowanie drobnicy gałęziowej oraz nasadzenia. Gmina prowadzi prace w oparciu o program prac konserwacyjnych.

Wykonano także cięcia redukcyjne na terenie parku w zespole pałacowo-ogrodowym w Żeliźnie.

1.8. Dofinansowanie w ramach obowiązującej uchwały prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, stosownie do potrzeb i składanych wniosków.

Na przełomie dwóch lat nie udzielono dofinansowania w ramach obowiązującej uchwały Rady Gminy nr XIV/111/2016 z dnia 25 maja 2016r. w sprawie określenia zasad udzielania przez Gminę Komarówka Podlaska dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

1.9. Współpraca z właścicielami i użytkownikami obiektów zabytkowych – doradztwo w postępowaniach związanych z pozyskaniem funduszy zewnętrznych, wspieranie działań związanych z prowadzeniem prac konserwatorskich i robót budowlanych.

Parafia NSPJ w Komarówce Podlaskiej złożyła wniosek do Starostwa Powiatowego w Radzynie Podlaskim o udzielenie dotacji z dofinansowania Rządowego Programu Odbudowy Zabytków na remont Kościoła Parafialnego.

W trakcie realizacji jest projekt pn. Zakup Instrumentów muzycznych dla orkiestry dętej w gminie Komarówka Podlaska (marzec-wrzesień 2023)

1.10. Podejmowanie działań w celu pozyskiwania środków zewnętrznych na rewaloryzację obiektów zabytkowych.

Gmina Komarówka Podlaska przejawia wysoką aktywność w zakresie pozyskiwania funduszy zewnętrznych w szczególności ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, dzięki któremu w ostatnich latach udało się wyremontować trzy obiekty zabytkowe. (Dom Ludowy, Organistówka, budynek GCK)

Gmina przygotowuje się do złożenia wniosku o dofinansowanie z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków celem udzielenia dotacji trzem parafiom funkcjonującym na terenie Gminy.

1.11. Stała weryfikacja i aktualizacja gminnej ewidencji zabytków.

W oparciu o art. 22 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.

W gminie Komarówka Podlaska w gminnej ewidencji zabytków ujętych jest ogółem 41 obiektów nieruchomych i ponad 100 stanowisk archeologicznych. W ewidencji znajdują się 2 zespoły kościelne, 4 założenia pałacowo/dworsko-ogrodowe, 2 pałace, 2 parki, 3 kościoły, 2 dzwonnice, 3 kaplice, 1 kapliczka, 1 dwór, 9 cmentarzy, 1 wiatrak, 2 figury, 1 klasztor, 1 łaźnia, 1 plebania, 1 wikarówka, 1 dom ludowy, 1 sąd, 1 szkoła, 1 ogrodzenie, 1 budynek gminy (GCK). W gminnej ewidencji zabytków gminy Komarówka Podlaska zamieszczono wszystkie obiekty z terenu gminy ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków.

W roku 2022 wpisano do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego murowany budynek dawnego klasztoru (domu zakonnego) przy ul. Ks. J. Rudnickiego.

PRIORYTET II: Ochrona krajobrazu kulturowego gminy

1. Kierunek działań: Ochrona układów ruralistycznych

W uchwale Nr XVII/135/2020 Rady Gminy Komarówka Podlaska z dnia 27 października 2020 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Komarówka Podlaska – ETAP I uwzględniono ochronę układu ruralistycznego, ochronę środowiska, układu urbanistycznego, wyodrębniono strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące historyczną strukturę funkcjonalno-przestrzenną zabytkowych zespołów sakralnych oraz zespołów pałacowo-ogrodowych, wartości ekspozycyjno-krajobrazowe, pojedyncze zabytkowe obiekty kubaturowe, obiekty małej architektury a także obszary znalezisk archeologicznych.

PRIORYTET III: Promocja w zakresie spuścizny kulturowej jako czynnika współtworzącego lokalną tożsamość kulturową mieszkańców i budującego zewnętrzny wizerunek gminy.

1. Kierunek działań: Popularyzacja wiedzy o dziedzictwie kulturowym gminy

1.1. Wspieranie działalności Koła Historycznego w Komarówce Podlaskiej

Koło historyczne współpracuje z Gminną Biblioteką Publiczną i Gminnym Centrum Kultury. Uczestnicy spotykają się raz w miesiącu w budynku GBP.

1.2. Wspieranie publikacji i działań o charakterze edukacyjnym, naukowym, popularyzatorskim dotyczących dziedzictwa kulturowego gminy np. publikacji dotyczącej działalności Ks. J. Rudnickiego

W okresie trwania programu wydano publikację pt. „Album Lubelski Polska Multimedialna” opisując m.in. najważniejsze zabytki z terenu Gminy Komarówka Podlaska.

Wykonano opracowanie historyczne Gminy Komarówka Podlaska w latach 1973-1990.

Rozpropagowano informator pt. „Dziedzictwo kulturowe Gminy Komarówka Podlaska”

W ramach realizowanych projektów publikowano artykuły w lokalnej i regionalnej prasie.

1.3. Wspieranie inicjatyw indywidualnych i społecznych związanych z dziedzictwem niematerialnym gminy – jego identyfikacją, dokumentowaniem, utrwalaniem i przekazywaniem (tj. zwyczaje, tradycje, obrzędy)

Stowarzyszenie Nadzieja i Przyszłość w terminie 1.X.2022 – 31.XII.2022 realizowało projekt pt. „Spotkania z kulturą i tradycją w gminie Komarówka Podlaska” polegający na spotkaniach międzypokoleniowych skierowanych do młodego pokolenia i seniorów. Warsztaty obejmowały 4 spotkania: zajęcia kulinarne, warsztaty rękodzieła-wyszywania i szydełkowania, robienia na drutach oraz warsztaty muzyczne. Spotkania miały na celu nie tylko wspólne spędzenie czasu, ale także ocalenie od zapomnienia tradycji, wartości kulinarnych czy technik rękodzieła, zwyczajów i obrzędów.

2. Kierunki działań: Promocja dziedzictwa kulturowego gminy

2.1. Oznakowanie we współpracy ze Starostwem Powiatowym obiektów zabytkowych.

We współpracy ze Starostwem Powiatowym (Umowa wspólnego przedsięwzięcia) wykonano spacer interaktywny dwóch sakralnych obiektów zabytkowych:

- Kościół parafialny w Przegalinach Dużych pw. Opieki NMP (finansowany przez Starostwo)
- Sanktuarium NNMP w Kolembrodach (finansowany przez Gminę Komarówka Podlaska)

2.2. Wspieranie funkcjonowania i tworzenie izb regionalnych i izb pamięci narodowej.

Funkcjonowanie Izby Pamięci w Kolembrodach i Gminnej Izby Regionalnej pełniącej rolę małego muzeum ze skansenem oraz elementami interaktywnej ekspozycji w Komarówce Podlaskiej.

W 2022 r. Gmina Komarówka Podlaska ze środków własnych wykonała prace remontowe budynku Izby Pamięci w Kolembrodach polegające na naprawie ganka drewnianego, ułożenie nawierzchni z płytki kamieniopodobnej, oczyszczenie podłóg, sufitów i ścian drewnianych, okien i drzwi, malowanie podłogi, ścian i sufitów, montaż elementów z płyty gipsowej, szpachlowanie i malowanie, uzupełnienie elementów drewnianych z zachowaniem tradycyjnego budownictwa drewnianego i wystroju.

2.3. Kontynuacja corocznych imprez propagujących folklor i kulturę ludową.

W związku z trwającą w 2021 roku pandemią COVID-19 organizacja spotkań propagujących folklor i kulturę ludową było ograniczone. W okresie trwania programu zorganizowano:

- Dożynki Gminne w 2021r.
- Dożynki Powiatowo – Gminne w 2022r. przy współpracy ze Starostwem Powiatowym
- I Komarowska Gala Piosenki Biesiadnej w 2022r.
- Spotkania z piosenką biesiadną
- Dzień Ziemniaka

PODSUMOWANIE

Założenia programowe Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami w Gminie Komarówka Podlaska na lata 2021-2024 są w pełni realizowane. Wszelkie prace konserwatorskie, budowlane dotyczące obiektów wpisanych do rejestru zabytków były prowadzone zgodnie z wymogami Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, po uzyskaniu stosownych decyzji o prowadzeniu prac. W zakresie ochrony i opieki nad zabytkami, gmina współpracuje z placówkami kulturalnymi, stowarzyszeniami i kościołami, promując wartości materialne oraz niematerialne dziedzictwa kulturowego naszej gminy.

Dalsze zachowanie dziedzictwa kulturowego będzie kontynuowane w kolejnych latach.

Komarówka Podlaska, dnia 27.02.2023r.

Sporządziła: Kinga Eljaszuk